

PILIS TERMÉSZETVÉDELMI EGYESÜLET

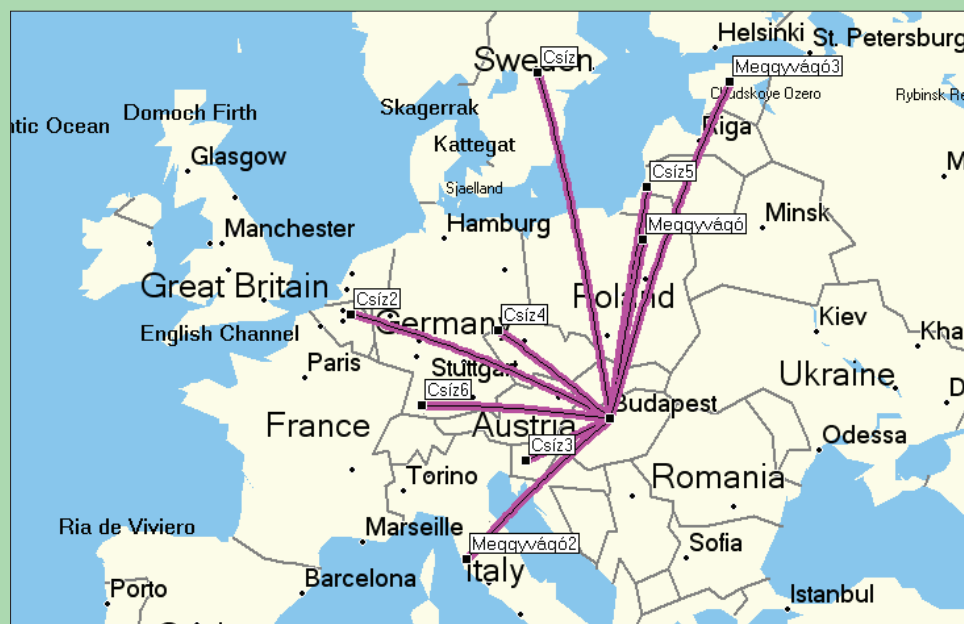
2000 SZENTENDRE, SZTARAVODAI ÚT 52.

MADARÁSZÓ

PITE

VONULÁS, KÖLTÖZÉS, VÁNDORLÁS

HOZZÁNK JÖTTEK

TÖLÜNK MENTEK

A madarak a repülő életmódhoz alkalmazkodtak – ez alól csak néhány család kétép kivételt –, ez nagymértékben meghatározza a külső és belső felépítésüket. Mellső végtagjaik szárnyakká alakultak, testük áramvonalas, legtöbbször orsó alakú. Testüket tollak borítják. Légzőszervük is a repüléshez alkalmazkodott, az aránylag kis tüdő a test szinte minden részét behálózó légzsákokkal van kapcsolatban, melyek a repülés közbeni lélegzést könnyítik meg, emellett a test súlyát is csökkentik. Csontozatuk könnyű, üreges felépítésű, de rendkívül szilárd. Szaporodásuk meszes, szilárd héjú tojásokkal történik, amelyeket leggyakrabban testük melegével költenek ki.

Mi az oka a madarak vonulásának?

A kérdésre még a mai napig sincs egyértelmű válasz, egyes vélemények a földtörténeti korokban végbement eljegesedésekkel magyarázzák a vonulást. Természetesen a kutatók figyelték a környezet kényszerítő hatására is, melynek következtében a madarak télen nem találnak megfelelő mennyiségű táplálékot.

Csak a táplálékhiány kényszerítené vonulásra őket?

Ennek ellentmondani látszik, hogy a kalitkában tartott és jól táplált madarakon a vonulási idő elérkeztevel szintén megfigyelhető a nyugtalanság, és szabadon engedve az csatlakozik vadon élő társaihoz és elvonul.

Honnan tudjuk, hogy hová költöznek?

Először is, meg kell jelölnünk a madarakat, hogy pontosan tudjuk azonosítani, hogy melyik példányról van szó. Lábukra kis gyűrűt helyezünk, mely innentől kezdve megkülönbözteti őket a többi ugyanolyan madártól. A kis alumínium karikákon egy országot jelölő felirat és egy sorszám szerepel. A madár adatait számítógépen regisztráljuk jelöléskor: felírjuk a gyűrű sorszámát, a gyűrűzés helyét és idejét, a madár fajtát, korát, nemét. Újbóli megfogáskor szintén felírjuk ezeket az adatokat és így kiderül, hogy honnan hová, milyen útvonalon jutott el a madár. A cél, hogy minden vonuló fajról kiderüljön, hogy hol a költőterülete, hol a telelőterülete és oda milyen úton jut el!

Ki tette fel az első gyűrűt a madár lábára?

A vonulás-kutatás „atyjának” a dán származású Mortensent tekinthetjük, aki 1899-ben kis házi műhelyében maga készítette el az első alumínium jelölőgyűrűket. Ezek a gyűrűk azonosítószámot és a címét tartalmazták. Olyan madárfajokat igyekezett meggyűrűzni amelyekből elég sok van, könnyen hozzáférhető helyeken

fészkelnek és amelyekről feltételezhető volt, hogy kézrekerülésük során feltűnik a lábukon lévő gyűrű. Hosszas mérlegelés alapján a seregély és a gólya mellett döntött, melyeket fiókakorban a fészkekben gyűrűzött meg. Jól választott, mert a megjelölt közel 150 seregély közül már a következő évben visszajelentettek néhányat. Az első kézrekerült gyűrűs madarokról szóló hírek a szenzáció erejével hatottak, a kísérlet bejárta a szak- és világsajtót. Ezek után egymás után létesültek a különböző madárgyűrűző állomások, és e mozgalomhoz hazánk is az elsők között csatlakozott.

Mi alapján tájékozódnak a madarak?

Ma már elfogadott tény, hogy a napsugarak alapján (beesési szög) tájékozódnak. A fióka már a fészkekben rögzíteni kezdi a születési helyének napsütési (napszög) viszonyait, a tavaszi vonulás során pedig addig vonul, amíg a rögzített napszöget meg nem találja. Ezt igazolják a pingvinekkel végzett kísérletek is – bár nem tudnak repülni, de gyalogosan minden évben több száz kilométert vonulnak. Vonulás közben a madarak az utat általában nem egyhuzamban teszik meg, hanem pihenőket tartanak. Nem vágnak neki a nagy tengereknek, nyílt vizeknek, hanem a szárazföldek, tengerpartok vonalát követik.

Néhány érdekesség

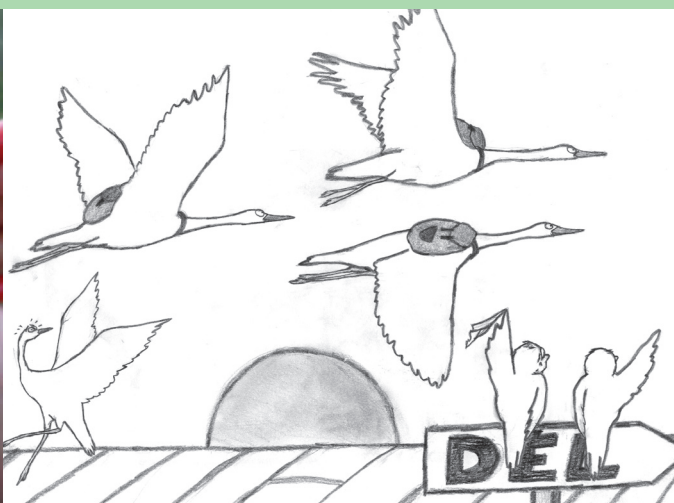
Vonulás közben a madarak bámulatos teljesítményekre képesek. Az egyik amerikai aranylile faj például a nyílt óceán felett Alaszkától a Hawaii-szigetekre 3000 kilométert repül! A távrepülés bajnoka, a Skandináviában költő sárga fűzike, a telt a költőhelyétől 20 000 kilométerre fekvő Indonéziában tölti! A legkitartóbb repülő az albatrosz, amely 18 000 kilométert képes megtenni leszállás, azaz pihenés nélkül!

Összegzés

Ma már a legtöbb vonuló faj költőhelyéről, telelőterületéről és vonulási útvonaláról vannak ismereteink, ugyanakkor még számos kérdés tisztázatlan. Valószínűleg ezen kérdések tisztázására a több mint száz éves kutatási mód, a gyűrűzés nem adhat választ, a kor technikai vívmányait – radarokat, műholdas követőrendszereket – kell igénybe venni! A technika jelen fejlődési üteme mellett, ezek a kérdések is hamarosan megválaszolásra kerülhetnek, a kérdés csak az, hogy nem lesz e már túl késő?

Madaraink állománya kimutathatóan 30-40%-kal csökkent az elmúlt 30 évben!

MEGGYVÁGÓ: 50 KG ERŐVEL CSÍP

NÁDI TÚSCSÖKMADÁR: 1.620 KM-T TETT MEG (EUROPA-CSÚCS)